

Genomineerden NIDO Sprongprijs 2002

De jury van de NIDO Sprongprijs heeft op 28 mei jl. drie programmavoorstellen genomineerd. Deze voorstellen gingen dit najaar mee naar de NIDO Sprongprijs 2002. De Sprongprijs gaat naar het voorstel dat een echte sprong naar duurzame ontwikkeling kan realiseren; een trendbreuk in onze manier van denken en werken waarbij een structurele koppeling wordt gelegd tussen economische groei en verbetering van de ecologische en sociale kwaliteit van de leefomgeving.

Met de jaarlijkse Sprongprijs wil het Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling (NIDO) de visie, inzichten en creativiteit van de maatschappij aanspreken. NIDO zal het voorstel dat in oktober als winnaar uit de bus komt faciliteren met een bedrag van maximaal 500 duizend euro.

Genomineerden

De genomineerde voorstellen voor de Sprongprijs 2002 zijn in willekeurige volgorde:

- *Brak grondwater en stedelijk grondwater als alternatieve bronnen voor de bereiding van drink- en proceswater van DHV Water, KIWA en NV Delta Nutsbedrijven.* Door van grondwater dichtbij de gebruiker met behulp van membraantechnologie drink- en proceswater te maken, wordt transport over lange afstand verminderd, de drinkwaterwinning uit bijvoorbeeld duingebieden ontlast en wateroverlast in stedelijke gebieden bestreden.
- *Innovatienetwerk voor groene sociale diensten van Wageningen Universiteit en Research Centrum (Plant Research International).* Dit voorstel beoogt het aanbod van zorgdiensten door de landbouw zodanig met kennis te ondersteunen dat het beter aansluit bij de behoeften in de samenleving.
- *Waar een wil is, is een weg, water en spoor van Verenigde Eigen Rijders Nederland.* Om de voorziene groei van de transportcapaciteit te begeleiden en op te vangen, voorziet dit voorstel in het koppelen van transportmodaliteiten, het integreren van vervoersvormen en een betere planning door samenwerking.

Verdere procedure

Het voorstel dat het meest kansrijk is om een sprong naar duurzame ontwikkeling te realiseren, wint de NIDO Sprongprijs 2002 en zal volgend jaar als één van de NIDO-programma's worden uitgevoerd. Daarbij faciliteert NIDO de uitvoering met de inzet van mens- en denkkraft tot maximaal 500 duizend euro. De genomineerden krijgen tot 4 september 2002 de tijd om hun voorstel verder uit te werken. Zij mogen daarbij een beroep doen op externe deskundigen. NIDO draagt aan de verdere uitwerking maximaal 7000 euro bij per nominatie. NIDO zal aan de hand van de specifieke aanbevelingen van de jury op korte termijn met de indieners in gesprek gaan over de aanbevelingen van de jury en de consequenties hiervan. De winnaar van de Sprongprijs 2002 wordt op

22 oktober bekendgemaakt tijdens de conferentie *Crossing the thinkable; making sustainable innovation work* - georganiseerd door NIDO, TNO en NOVEM - in de Beurs van Berlage te Amsterdam.

Toelichting op de nominaties

Brak grondwater en stedelijk grondwater als alternatieve bronnen voor de bereiding van drink- en proceswater

Ir. G.A. van Houwelingen, DHV Water BV, ir. J.W.N.M. Kappelhof, KIWA en ir. H.J.L. de Kraa, NV Delta Nutsbedrijven.

Drinkwater wordt in Nederland vooral uit grondwater bereid. Dit heeft in grote delen van ons land nadelige gevolgen voor de natuur en kan zelfs tot verdroging leiden. Tegelijkertijd is in andere delen van het land water in overvloed en zelfs wateroverlast. Het brak en stedelijk grondwater in deze gebieden wordt tot op heden niet gebruikt voor de bereiding van drinkwater. Met de hedendaagse membraantechnologie is het mogelijk om ook brak grondwater en stedelijk grondwater te reinigen. Wanneer deze techniek wordt toegepast, hoeft er minder of geen water vanuit de duinen te worden getransporteerd. Invoering van deze techniek is moeizaam, omdat de huidige infrastructuur in West-Nederland vast ligt. De inzenders van dit voorstel willen dit doorbreken.

De jury bevestigt dat het aanspreken van brak water voor drink- en proceswater vernieuwend is in Nederland. Het kan een oplossing betekenen voor de verdroging enerzijds en de wateroverlast anderzijds. Het is een belangrijke problematiek waarbij veel duurzame winst te behalen is. Juist omdat het gaat om een statische markt, is het goed de partijen bijeen te brengen en met concrete projecten een sprong te realiseren.

De jury zou graag zien dat in de uitwerking van het voorstel de gebruikers (huishoudens en industrie) meer worden betrokken, onder meer door de emotie die mensen hebben bij de herkomst van hun (drink)water in het voorstel te betrekken. Bijvoorbeeld zou, vergelijkbaar met de trend van groene energie, de vraag naar 'groen water' kunnen worden aangesproken. Daarnaast wil de jury graag meer inzicht in de kostprijs van dit water.

Innovatienetwerk voor groene sociale diensten

Dr. ir. J. Hassink, Wageningen Universiteit en Research Centrum (Plant Research International).

Het aantal boerderijen dat groene sociale diensten aanbiedt, neemt snel toe. Veel verschillende doelgroepen hebben baat bij het verblijf en het werken op een boerderij en met dieren of planten. Ondertussen zoeken veel boerenbedrijven naar een andere, vaak duurzame invulling van hun bedrijf. Ondanks de toename van het aantal zorgboerderijen treedt er weinig innovatie en professionalisering op. Ook ontbreekt een goed beleidskader. De inzender van dit voorstel wil hieraan bijdragen door het tot stand brengen van nieuwe allianties en een professioneel kennisnetwerk.

Het feit dat het aantal zorgboerderijen de laatste jaren fors is toegenomen, onderstreept volgens de jury de vraag naar nieuwe vormen van zorg. Voor boerenbedrijven is het een interessante nieuwe bestaansvorm, vooral rond de steden waar ruimte schaars is en het groen moet worden beschermd. Momenteel is er nauwelijks samenwerking tussen de zorgboerderijen. Eveneens is de kloof tussen de zorgsector en de agrarische sector groot. Voor het voortbestaan van deze zorgboerderijen acht de jury professionalisering van belang, evenals de vorming van een goed beleidskader.

In de verdere uitwerking van het voorstel ziet de jury graag de koppeling tussen zorg en landbouw verder uitgewerkt. Ook de ecologische sprong in duurzaamheid en de sprong die gemaakt wordt in de appreciatie van het belang van natuurwaarden verdienen meer aandacht. Om de slagingskans te vergroten, raadt de jury aan voor een sterk regionale aanpak te kiezen.

Waar een wil is, is een weg, water en spoor

K. de Waardt, Stichting Verenigde Eigen Rijders Nederland.

De verwachting is dat de huidige goederenstromen zich binnen twintig jaar zullen verdubbelen. Met de huidige transportcapaciteit kan deze groei niet op een verantwoorde wijze worden opgevangen. Niet alleen wordt gevreesd voor een logistiek infarct, ook zijn investeringen in milieu- en sociale doelstellingen door de huidige scherpe concurrentie niet mogelijk. Daarom is er een cultuuromslag van de transportsector nodig. De inzender van dit voorstel ziet de oplossing in samenwerking tussen opdrachtgevers, verladers en vervoerders, het koppelen van transportmodaliteiten en het integreren van vervoersvormen. Een centrale planningsunit kan de capaciteit efficiënt inzetten. Transport over water krijgt daarbij speciale aandacht.

De transportproblematiek is dermate ernstig dat een oplossing geboden is. De jury juicht de inzending van het voorstel van een partij buiten het duurzaamheidcircuit toe. De kracht van dit initiatief schuilt in het feit dat het is ontstaan in de branche zelf. Het heeft draagvlak en daarmee een goede slagingskans.

De jury raadt aan in de uitwerking van het voorstel meer nadruk te leggen op het algemeen belang en in het bijzonder het duurzaamheidsaspect. Ook ziet de jury graag verduidelijkt in hoeverre koppeling van transportmodaliteiten en centrale aansturing is toegestaan met oog op de mededingingswet.

Voorgaande procedure

De inzendingstermijn voor de Sprongprijs 2002 is gesloten op 9 april jongstleden. Op die datum waren er 28 programmavoorstellen ingediend. De jury van de NIDO Sprongprijs heeft zich gebogen over alle voorstellen en is zeer onder de indruk van de kwaliteit van de voorstellen en de deskundigheid van de indieners. De jury heeft op basis van de criteria die NIDO hanteert acht voorstellen geselecteerd die in aanmerking kwamen voor een nominatie. Deze voorstellen hebben stuk voor stuk potentie en sluiten goed aan bij de doelstellingen en werkwijze van NIDO. Het feit dat voorstellen niet geselecteerd zijn, zegt zeker niet iets over de kwaliteit van deze voorstellen. Bepaalde voorstellen passen minder goed in de NIDO-context. Op 28 mei kregen de indieners van de acht geselecteerde voorstellen de kans hun voorstel aan de jury te presenteren.

Uit de volgende voorstellen heeft de jury op 28 mei een keuze gemaakt voor de nominaties voor de NIDO Sprongprijs 2002:

- *Brak grondwater en stedelijk grondwater als alternatieve bronnen voor de bereiding van drink- en proceswater*, ingediend door ir. G.A. van Houwelingen, DHV Water BV, samen met J. Kappelhof (KIWA) en H. de Kraa (NV Delta Nutsbedrijven)
- *De aansluiting van instituties en technologieën in de transitie naar een broeikasgasarme economie*, ingediend door dr. M. Hisschemöller, Vrije Universiteit Amsterdam/IVM
- *De ambitiecoach in de virtuele ecologische stad*, ingediend door prof. ir. C.A.J. Duijvestein, BOOM-Duijvestein
- *Globalise it!*, ingediend door drs. J. Krozer, Cartesius Instituut
- *Innovatienetwerk voor groene sociale diensten*, ingediend door dr. ir. J. Hassink, Wageningen Universiteit en Research Centrum (Plant Research International)
- *Prijsmechanisme in de mobiliteit als maatschappelijke opgave*, ingediend door ir. T.C.M. Jager, DHV Management Consultants
- *Scholen voor duurzaamheid*, ingediend door prof. dr. J.C. van Weenen, Hogeschool Alkmaar
- *Waar een wil is, is een weg, water en spoor*, ingediend door K. de Waardt, Stichting Verenigde Eigen Rijders Nederland

Beoordelingscriteria

Alle inzendingen worden beoordeeld op het zicht dat ze bieden op een sprong naar duurzame ontwikkeling en op de bijdrage die ze leveren aan de versterking van de kennisinfrastructuur. Dit leidt tot de volgende criteria waaraan de voorstellen worden getoetst:

- Gaat het om samenwerking tussen de voor NIDO relevante partijen: bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en overheid?
- Is de aanpak gericht op de toekomst?
- Is er sprake van een vraaggerichte benadering van de problematiek? (Is er behoefte aan dit idee?)
- Hoe relevant is de trendbreuk die men op het oog heeft?
- Welk effect op duurzame ontwikkeling wordt beoogd; welke koppeling wordt er gemaakt tussen economische ontwikkeling en de ecologische en/of sociale kwaliteit van de samenleving?

- Welke aandacht heeft het voorstel voor het ontwikkelen c.q. toepassen van een technologie in relatie tot een strategische of gedragscomponent?
- In welke mate is het programma te operationaliseren?
- Welke bijdrage levert het programma aan de versterking van de kennisinfrastructuur?

Verder moet het programmavoorstel voldoen aan de algemene kenmerken van het NIDO-proces en van NIDO-programma's. Concreet houdt dat in:

- De ondersteuning betreft de facilitering van een proces, niet de subsidiëring van een project
- Het voorstel heeft een aanzienlijke reikwijdte of diepgang
- Het voorstel richt zich niet primair op het in gang zetten van een definitieproces of het ontwikkelen van een theoretisch model
- Het voorstel is complementair t.o.v. de lopende NIDO-programma's

Juryleden Sprongprijs 2002

De heer F.H. Schreve (voorzitter)
Voorzitter Raad van Commissarissen Fugro N.V.

Mevrouw P.W. Kruseman
Directeur Amsterdams Historisch Museum

De heer ir. H. van Dord
Directeur Corporate Development ARCADIS NV

De heer J. van Dijk
Lid Raad voor Verkeer en Waterstaat

De heer ir. M.R.J. Schuttelaar
Directeur Schuttelaar & Partners

De heer prof. mr. B.T.M. Steins Bisschop
Hoogleraar Universiteit Nyenrode